Број 180 У Новом Саду, у петак 17 августа 1907. Година XLII.

„Застава“ излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима ива недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чанића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

Нашој браћи у Србији.

IV.

Године 1905. и на почетку 1906. дошло је било у Угарској до прелома. Бечки апсолутизам обавио је руке око Угарске; влада барона Фехерварија поче да влада комесарима.

Ми смо Срби били у очајном стању. Мађарска коалиција, која се борила с Бечом, није могла да нас одушеви Истина, она је хтела да се отресемо аустријске превласти, која нас спутава у сваку руку. Заједница с Аустријом натурује нам једну несретну спољну политику. Ђумручка заједница с њом, узима нам из уста хлебац и гони нас у бели свет. Аустријски утецај, стварао је међу народима Угарске саму заваду. У тим питањима били би се сложили с мађарском коалицијом. Али мађарска коалиција била је у народносном питању осорна, шовинистичка. Нисмо могли очекивати икаква добра.

А да ли смо могли с Бечом?! Да ли смо могли с Аустријом, која нас је вековима злоупотребљавала. Кад год нас је требала против Мађара, увек је било: — Где си брате Краљевићу Марко? А кад је требало да добијемо своја права, онда је било: — Ид' одатле незнана делијо!

Ми смо били онај прут који стоји у буџаку. С њиме су претили Мађарима и говорили им: Видите ли онај прут. Ако не слушате, биће по вами А кад су се с Мађарима погађали, увек су им говорили: — Даћемо вам и онај прут. Можете га слободно скрати и бацити га на ђубре.

И опет велим наш је положај био очајан. Ја сам написао негда: Мађарска политика је чудна. Она иде у љуту борбу с Аустријом, а уједно угњетава нас, с којима треба и мора заједнички да живи и мре. Само онај, ко је пао на главу, може одобрити ту политику. Али ко би могао да одобри аустријску политику, тај би морао да падне пре тога двапут на главу.

Као што је познато: У оном тешком времену, стала је српска народна радикална странка у неким питањима уз мађарску коалицију. Борила се против апсолутизма, против комесарства, против спутавања Угарске. Ми смо говорили: И ако је данас наш положај ужасан, ипак увиђамо да „с Мађарима икад, али с Бечом никад.“ Ми смо сви у негдањој независној Угарској били слободнији, срећнији и задовољнији. И надали смо се, да ће у слободној, независној Угарској бити и опет боље стање. Зато смо прегли да разбијемо оне зидове, који спутавају слободу Угарске, те да и ми добијемо зрака и живота.

Када смо у оном тешком часу по Угарску помагали мађарску коалицију против Беча, учинили смо то из своје воље, без погодбе и договора с њима. Говорили смо увек народу: У чему се слажемо с мађарском коалицијом а у чему не.

Мађарска коалиција беше управо изненађена. А кад се свршила борба и мађарска коалиција дошла на владу, њени су главни људи говорили, да нам то никад заборавити неће и не могу.

Дошли су нови избори, и сви су мислили, сад ће се наша радикална странка нагумати посланичких мандата. Но зар смо смели и помислити да баш у тој ствари улазимо у неке преговоре. Ми нисмо оно учинили да нам се мандатима плати. Ушли смо у изборну борбу, у којој је мађарска коалиција против нас постављала проту кандидате. Оне посланике које смо изабрали, изабрали смо из своје снаге и највећим напором. То нам се признаје, мора признати јер је истина.

Наши посланици заузели су место у клубу народносних странака. Ни у једном народносном питању а ни у другима нису наши посланици гласали уз владу, јер нису могли. Ни у једном питању нису говорили у корист њену, него против.

У једноме смо се само разликовали од других народносних странака. Држали смо заједно са Мађарима неколико зборова у корист ђумручке самосталности и самосталне народне банке Угарске. Ми без ђумручке самосталности, не можемо живити као ни Мађари. Морамо пропасти исељавати се, постати просјаци. Али смо на свима тим зборовима задржали себи право да изнесемо не само оно, што нам је заједничко, већ и оно што нас дели. На Благовести о. г. био је у Новом Саду први такав збор После тог збора била је у клубу посланика кошутовачке странке мала бура. Неки су замерали што је „дозвољено“ да на збору буде поред мађарског председника и српски председник, поред мађарског пе, овође и српски перовођа и што се говорило српски па и српски проглашени закључци. Бајаги, то је опасан пример, и као да нам је с тим признато нешто. И тужили су се, што смо ми Срби замерили школском закону. Кренули су и наше автономно питање и наглашавали бајаги неке наше скривене намере.

Онда су устали други и говорили, да смо ми у најтежем часу без обећања и погодбе устали против апсолутизма и угњетавања Угарске. И нити што тражили нити добили. Они не мењају своју народносну политику. Али у питањима наше српске народно-црквене автономије, они хоће да поштују закон, и неће дозволити да се за љубав патријарху Георгију или икоме наша народно-црквена автономија крњи. У томе су се на послетку сложили сви. Онда је Кошутова странка створила у овом питању закључак.

Самосталци су радили у корист патријарха Георгија. И обигравали су мађарске политичаре, да се закључци нашег народно-црквеног сабора не потврде. То је било отворено издајство автономије наше. Стално су седели на врату хрватславонској влади, да и она ради „за њих“ управо против права српских. А док су то радили, дотле су клеветали радикале, да радикали ништа друго не траже, само уступке на автономном пољу.

Радикали се нису обмањивали Они су од првог почетка били на чисто, да данас у народносном погледу не могу ништа очекивати од мађарске коалиције. Зато нису ушли у савез с том коалицијом, нису ни у једном народносном питању могли с њом заједно.

Српска народна радикална странка била је на чисто, да бољи дани могу да наступе само доцније, под бољим приликама. Зато је наша радикална странка радила на зближењу Срба и Мађара, не само код Срба него и код Мађара. И радила да наступе боље прилике, да дође до слободне, самосталне Угарске. На том је радила, а свој програм није ни у чем напустила.

* * *

Тек је доцније дошло до „речке и задарске резолуције“. Прво су нас српски самосталци и хрватски напредњаци ружили свакојако и називали „Мађаронима“. За тим су створили са мађарском коалицијом савез, па су онда опет писали против нас. Доказивали су Србима радикалима из Хрватске и Славоније, да они не могу остати у заједници са радикалима из Угарске. Та за бога! Срби радикали из Угарске су у опозицији према Мађарима, а Срби радикали из Хрватске и Славоније су отворени савезници њихови. Нека су господа мислила: Дошло је време жетве! Истурен је валов, па само ми Срби радикали из Угарске сметамо срећи њиховој.

И кад су писали београдским листовима о том, како се радикална странка цепа, не чу се ни један глас, да је то нека штета... Нико не рече, да бар Срби радикали из Угарске и Хрватске и Славоније не треба да кидају везе, које су их дотле везивале. Јер они имају заједничку народну црквену автономију, а заједнички сабор у Будимпешти има многих заједничких послова. И док постоје ти крупни заједнички послови између Угарске и Хрватске и Славоније, зар да чак ни Срби једних начела немају заједнице, него да се цепају, па можда и боре једни против других.

Та сетите се само! Не може бити да се не сећате са каквом су злурадошћу писали скоро сви београдски листови, како се кида заједница Срба радикала из Угарске и Хрватске и Славоније. Онда ту није било „издајства“. То је било природно да се чак Срби једне странке цепају. Издајство постаје само онда, кад Срби неће у свему да иду до краја с Хрватима, па ма на штету српске будућности.

Хрватско-српска коалиција преварила се у надама. Као што Хрвати нису ништа дали Србима савезницима, него су гледали да их мало пригњече и направе од њих политичке Хрвате, тако су и Мађари гледали да своје савезнике из Хрватске и Славоније уштину и изиграју. Још није дошло до праве свести. Нико није хтео да свог савезника придобије, веже за себе, задужи, па да га има у тешким часовима. Сваки је хтео да задржи ону превласт, коју је дотле имао.

Кад је хрватско-српској коалицији прекипело, те се разбила с мађарском коалицијом, она је у своме огорчењу отпочела — опструкцију. Сваки други начин опозиције одбила је. А поред опструкције, заљуљао се основ речке и задарске резолуције.

Основ речке и задарске резолуције изриче, да су интереси Хрватске и Славоније заједнички са интересима слободне и независне Угарске. А где смо сад? Јасно се види, где се та мисао окреће тумбе и хрватско-српска коалиција ближи се Бечу.

Но то се догађа неприметно, без закључка. Ја сам питао у „Застави“: Хоћете ли да кажете: „Речка резолуција је грдна обмана. Хајдемо другим путем!“ — Кажите! Хоћете ли да кажете: „Не можемо с Мађарима, идемо с Аустријом, па ма не било ни Мађара ни нас“. Кажите! Али кажите! Нешто кажите! Нека та реч буде производ нашег мишљења, одлуке наше. — Само немојте да улазимо у неку нову политику несвесно, увучени. То нећемо.

Но одговор су на то питање избегавали. А лозинка је била: Даља опструкција у будимпештанском заједничком сабору.

Но посланици из Хрватске и Славоније не могу опструирати на заједничком сабору с успехом. Није могуће замислити, да ће онако огромна већина дозволити, да мала мањина заустави цео државни рад. Па зар једна немогућност да буде полазна тачка одбране?!

Једно се само може постићи опструкцијом. То, да мађарске странке погазе пословник. А оне ће то сто пути пре учинити, но дозволити да мала ма-

њина саборска заустави читав државни точак.

Опструкција дакле не може успети. Али поред сигурног неуспеха, може опструкција да изазове пуно големих неприлика и пораза. Можда неки знају шта ће бити крај. Али ће неки за час бити тамо, где нису хтели, где им нису казали да их воде. Просто ће бити преведени жедни преко воде. Осетиће се у наручју Беча

Ја мислим, да наш народ тамо неће. А изгледа ми, да браћа Хрвати морају бити на чисто, да опструкција води у Беч. — У осталом они имају у једноме право. Ако озбиљно хоће велику Хрватску, они могу радити једино у пријатељству с Бечом. Велику Хрватску може покушати да створи само Беч, у намери да Угарску и српске државе на Балкану држи у шкрипу и смета им. Но мени изгледа, да ће браћа Хрвати ослањајући се на Беч горе проћи са великом Хрватском, но ми Срби са Војводином.

Ми радикали кад излазимо из хрватско-српске коалиције, не мислимо да мењамо основу. Према томе држање радикалне странке јасно је. Наши у Угарској нису у мађарској коалицији. У оном у чему се слажу с њом, помажу јој. То је према Бечу. У народносном питању и иначе, у чему се не слажу, боре се против ње.

Исто тако стајаће радикали у Хрватској и Славонији према хрватско српској коалицији. У чему се с њом слажу, помагаће јој. Биће онако како су изрекли у свом прогласу: „Кад иступамо из хрватско-српске коалиције, не напуштамо задарску и речку резолуцију. Бориће мо се за право домовине, за слободу за радикалне реформе“...

Али у чему се са хрватско-српском коалицијом не слажемо, у томе хоћемо одрешене руке. Наше српско питање не можемо, нећемо да напустимо. Кад се боримо за све, и тражимо сваком своје, право је да се призна и нами наше.

— — — — — — — — — — — —

* * *

Само још једну реч. Што се београдској „Правди“, „Београдским Новинама“ и слични ма наш рад не допада, то је по нас на сваки начин велика част. Што су многи други београдски листови онако јако необа вештени, није наша срамота

Нами је добро познато колико су их наши самосталци облетали, колико су им ласкали, подилазили, а нас клеветали. Ми то не умемо и нећемо. Самосталци су баш с том својом „политиком“ изгубили веру у овостраном Српству, ми смо нашим радом ту веру задобили. Самосталци су осетили, да се народна рука спушта на њих, а та је рука тешка Зато им је требало мало препоруке с оне стране Саве и Дунава... Ако је то колајна, та је колајна приденута на незаслужна прса, и биће — узалуд.

Ми мирно чекамо време. — Оно ће показати све. Нас није нико осрамотио, нити нас може осрамотити, док се сами не осрамотимо.

Пазимо на дечје здравље!

По крајевима, где наш народ живи, чује се из дана у дан јека малога звона, које се тако рећи и не одмара. Сваки тај тужни јек малога звона о глашује српскоме народу, да је душа једнога анђелка, једног невинашцета одлетела са овога света. Ако пак промислимо иако се упитамо за што баш сад тако не морно јечи звоно, за што баш сад толика деца у миру, онда ћемо добити тужан одговор, због нашег немара због наше необавештености.

Наши родитељи су необавештени и непоучени како треба малу децу неговати и чувати и због тога на овим врућинама, у добу када се воће највише троши смрт и болест највише жртава покоси

Дете почне кењати, невесело је, повраћа или има пролив, родитељи то узимају олако, јер — за бога — дете добија зубе. Нико и не помишља на озбиљно лечење. Искупе се доспешне жене, те дај мало бај, мало дижи врат или се уради нешто „од урока“ и ни ком ништа!

Прође дан и два и недеља и две, а на детету кожа и кост. Док се родитељи освесте и сете, да иду лечнику, дете већ зева — тек што је живо.

Не један пут се деси, да лечнику донесу дете у тако јадном стању, да не може лечник ни да прегледа дете, јер би му душа испала при најмањем потресу.

Кад упитате родитеље, који у највише случај ва плачу и у прса се грувају — зашто су толико чекали, што нису позвали лечника, они скоро увек дају један и исти одговор: „Молим, ми смо мислили, да то није ништа опасно, рекле су нам жене да је то од зуба и да тако треба да буде“.

Наш кукавни народ још ни толико не зна, да се не пролива због зуба него због тога, што деца покваре стомак или црева.

Зуби могу бити само у толико у свези са стомаком и цревима, у колико мала деца кад почну зубе добијати већ могу да једу и другу храну, или им родитељи у то доба већ дају и другу храну, те деца покваре стомак

И баш како му драго главно је то, да наша деца у ово доба немилице умиру Умиру као ни код једног народа. А то је грдан удар не само за родитеље, него и за цео народ, јер на тај начин наш народ све слабије напредује бројно, па и здравствено. Јер мора се узети у обзир и то, да не умиру сва деца која добију пролив и који не квари стомак и црева Има ту и друго зло, а то је да така деца закржљаве, постају мало крвни и слабокости (добију тако звану енглеску болест) кривонога, искриви им се кичма те добију лако „конштак“. Така деца лако подлежу и другим болестима, а нарочито сушици. Од слабуњаве деце тешко ће икад бити здрави јак подмладак а то није све једно за један народ „на коме ће остати царство!“

Стога прегнимо сви свугде и на сваком месту, а нарочито молимо наше свештенике и учитеље, и све оне, који највише долазе у додир са нашим народом, да говоре и почувају наш свет, да чувају децу. Треба нашем свету доказати, да зуби не проузрокују болест и да је то само приповетка, да деца због зуба побољевају. То најбољ доказују болнице и сиротишта, где су мала деца. Тамо, под строгим надзором и д бром негом од хиљаде деце ни једно не добије пролив ни повраћање кад добија зубе. Али така деца не добију лубеница дињa, ку куруза, и шта хоће него млека и оно што је за малу децу Така деца не добију сваки час комадину хлеба, да му руку одвали, така су деца чиста као голубови.

Чистота и умереност то је највећи и најбољи лек против силног умирања деце Ово треба знати, ово треба народу увек говорити, па ће најпосле доћи доба, када ће на нашим црквама све ређе и ређе одјекивати глас звона, који оглашује смрт једног невинашцета.

Зато сви, а нарочито матере и родитељи, нека вас двојином потресе гласо дечјој смрти, јер деца у највише случајева умиру са нашег рођеног немара са наше непажње и необавештености

Др. М Свињарев.

Прослава кнеза Фердинанда.

Власти су све и сва употребиле, да прослава двадесето годишњице у Софији испадне што сјајније. Војничке капеле су свирале по јавним баштама, увече је варош била величанствено осветљена. Министар-председник је поднео кнезу штампан извештај, у ком се износи ток догађаја у земљи за последњих 20 година, од како кнез влада. Кнез је упитио манифест (проглас) на народ. Пореди прошлост са садашњошћу, указује на процвет земље, који се има приписати једино лепим особинама народа. Позива за тим млађи нараштај, да настави започето дело, руководећи се родољубљем последње две генерације. Кнезу стигли силни поздрави, између осталих и од нашега краља Фрање Јосифа и министра спољних послова Ерентала.

Убиство у Араду

У Араду се десио овај случај. Неки Владислав Вадаши, трговачки помоћник у Будимпешти, већ је од четири године растављен од своје жене. — Био је преке нарави, па га жена није могла сносити У току те четир године више је пута мамио своју жену себи, али она никако није хтела. Она је живела код матере у Араду као васпитачица. Ових дана оде Вадаши у Арад до своје пунице, споречка се с њом и потегне револвером на њу. Она још добије толико времена, да поручи по два тајна полицајца. Кад ови дођоше, гледали су, да му одузму револвер. Али он није дао себи доћи близу, већ опали на пуницу, па онда на једног детектива. За тим скочи кроз прозор, наиђе на своју ћерчицу, пукне и на њу. Једва га на послетку ухвати полиција Вели, да је био пијан и да се ничега не сећа. Пуница и ћерчица умру од рана идућег дана, а полицајац је после сретно изведене операције остао жив. Жена му случајно није била у онај мах код куће и тако је остала поштеђена.

Мајка Божја у шивачој машини

Читамо у „Новостима“: Један човек у Загребу има кип Матере Божје и чува га у овдашњој цркви. Тај кип носи се сваке године приликом једне верске свечаности у једно оближње место. Наравно, да том приликом падне много дарова Матери Божјој Свећеник те цркве дао је власнику онога кипа право да њиме тргује, а за себе је тражио добар проценат. Али се сад свет прилично отпадио од клањања киповима. Зато су измислили сад нову врсту Мајке Божје Појавила се лично код једне бабе у шивачој машини Сад свет иде к њој и клања се Матери Божјој. Кад је за то дочуо један учитељ, поручи баби да ће је пријавити полицији. И како Мати Божја не воли полицију, лепо ти се склони из машине.

Крвав сукоб

У Панаду се побили Румуни сељаци са домобранцима. Сељаци су имали неку светковину, а војници су дошли међу њих и завадили се с њима. Од сељака је пало двојица мртвих, 16-оро је тешко рањено, а мноштво их је лако рањених. Румунски посланик Мању оптужује капетана Јордана и официре, да су наговарали војнике против народа, а званичан извештај тврди, да је с војничке стране учињена чиста самосбрана

Но а врста штрајка.

Земунски ципелари су решили, да од сад не примају на оправку ципеле, које су прављене у фабрици. Циљ им је, да приморају публику, да више употребљава и поручује ручни рад

Време.

Према телеграфском извештају од 29 августа не може се очекивати промена.

Брзојави „Застави“.

Стигли 16 августа.

Растурен штрајк.

Стони Београд. Полиција је растурила логор штрајкача. Коловођа Хантлер је прогнан, а више социјалиста затворено.

Борба против трустова.

Вашингтон. Пошто се стишала донекле огорчена борба против трустова у Америци, извчаја пијаца умирила се, це не су се дигле.

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

ПРВА СРПСКА РАДИОНИЦА

ЈОРГАНА

прима на израду поручбине како из места тако и са стране сваковрсне

ЈОРГАНЕ.

Израда брза и модерна, а цена умерена. Писмене поручбине са стране обављам најсавесније

С поштовањем

Зорка М. Милићева

Нови Сад

I. 1096 1—50 житка пијаца бр. 3.

Српска штампарија драससससара Милошића у Новом Саду.